Kurt Lüscher, Andreas Hoff, Gil Viry & Eric Widmer, Mariano Sánchez,
Giovanni Lamura & Marta Renzi, Andrzej Klimczuk, Paulo de Salles Oliveira,
Ágnes Neményi, Enikő Veress, Cecilia Bjursell & Ann-Kristin Boström,
Gražina Rapolienė & Sarmitė Mikulionienė, Sema Oğlak & Ayşe Canatan, Ana Vujović & Ajda Svetelšek
Nedim Gavranović, Olga Ivashchenko, Valentina Shipovskaya, Qing Lin & Xiying Wang

Generationen, Generationenbeziehungen, Generationenpolitik
Generations, intergenerational relationships, generational policy
Générations, relations intergénérationelles, politiques de générations
Generaciones, relaciones intergeneracionales, política generacional
Generazioni, relazioni intergenerazionali, politica generazionale
Pokolenia, relacje międzypokoleniowe, polityka relacji międzypokoleniowych
Gerações, relações intergeracionais, política geracional
Nemzedékek, nemzedékek közötti kapcsolatok, nemzedéki politika
Generații, Politici generaționale și relații intergeneraționale
Generationer, relationer mellan generationer, generationspolicy
Kartos, kartų santykiai, kartų politika
Kuşaklar, kuşaklararası ilişkiler, kuşak politikası
13. Generacije, medgeneracijski odnosi, medgeneracijska politika
Generacije, međugeneracijski odnosi, generacijska politika
Покоління (генерації), міжгенераційні відносини, політика міжгенераційних відносин
Поколения, межпоколенческие отношения, межпоколенческая политика
代，代际关系，代际政策

Ein mehrsprachiges Kompendium
A multilingual compendium
Un abrégé multilingue
Un compendio multilingüe
Un compendio multilingue
Wielojęzyczne kompendium
Um compêndio multilíngue
Többnyelvű kompendium
Un compendiu multilingvistic
Ett mångspråkigt kompendium
Daugiakalbis kompendiumas
Çok dilli bir Rehber
Kompendij v več jezikih
Višejezični kompendium
Багатомовний компендіум
Многоязыковой компендиум
多语言版本

GENERATIONES

»Generationes« neobvezujoče povezuje raziskovalce iz različnih držav in različnih področij, ki se ukvarjajo s teoretičnim, metodološkim, raziskovalnim ali političnim proučevanjem medgeneracijskih vprašanj. Projekt je finančno podprt s strani Centra za izvrstnost „Kulturne fundacije za socialno integracijo“ Univerze Konstanz (Centre of excellence »Cultural Foundations of Social Integration«, University Konstanz).

„Generationes“ ist ein freies Netzwerk von Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern, in unterschiedlichen Ländern und Disziplinen, die sich mit aktuellen Fragen der Generationenanalyse in Theorie, Methodologie, Empirie und Politik beschäftigen. Es wird vom Exzellenzcluster „Kulturelle Grundlagen von Integration“ der Universität Konstanz gefördert.

“Generationes” is a free network of scholars from different countries and disciplines concerned with the analysis of intergenerational issues in theory, methodology, research and policy. It is financially supported by the Center of Excellence „Cultural Foundations of Social Integration“, University of Konstanz.

Edition ’17

© Universität Konstanz 2017
This book is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits use, duplication, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, as long as you give appropriate credit to the original author(s) and the source, provide a link to the Creative Commons license and indicate if changes were made.

ISBN 978-3-89318-074-5

Downloads:
www.generationen-compendium.de

Unterstützt von: EXZELLENZCLUSTER Kulturelle Grundlagen von Integration UNIVERSITÄT KONSTANZ

Uvod

Kot je bilo že omenjeno v predgovoru, smo v tem projektu opredelili svoj pogled na razumevanje pojma »generacij«. Na začetku velja opozoriti na naslednje: s tem ko se posamezniki dojemajo kot pripadnike določeni generaciji, ali pa jih tako dojemajo drugi, se pravzaprav kaže pomembnost generacijske pripadnosti za socialno identiteto in pomembnost njenega vpliva na vedenje ljudi. V kolikšni meri je ta vpliv pomemben, je odvisno od specifičnega položaja posameznika v družbi, njegovega dela in njegovega socialnega okolja. Tak pogled na generacijsko pripadnost je lahko v veliko pomoč pri razreševanju vprašanja razvoja osebne in socialne identitete, ki ima predvsem v »postmodernih« družbah poseben pomen.

To izhodišče predstavlja naš referenčni okvir za proučevanje generacij. Povezano je z dobro poznanim hevrističnim pripomočkom Karla Mannheima – »generacijski status – generacije v aktualnosti – generacijske enote«, ki nakazuje pomembnost generacijskega zavedanja in generacijske identitete, čeprav s pomočjo različnih predpostavk.

Če gledamo na generacije iz tega stališča, si odnosi med pripadniki različnih generacij in dinamika teh odnosov, zaslužijo posebno pozornost, saj le-ti igrajo bistveno vlogo pri socializaciji in oblikovanju generacij. V ta namen predlagamo posebno terminologijo. Izkustvo človekove minljivosti, razumevanje generacij in iskanje smisla so teme, ki so bile pomembne skozi celotno zgodovino in so pomembne tudi danes. Kontradiktornost v sedanjosti in negotovost prihodnosti krepi zanimanje za aktualno »problematiko generacij« (s tem se navezujemo na Karla Mannheima, utemeljitelja teorije generacij).

Naše razumevanje se razlikuje od pojmovanja generacij kot socialnih kategorij oziroma »skupin«, primerljivih s socialnimi razredi (zgodovinska opredelitev generacij). Pri tem se moramo vprašati, ali lahko tovrstne »deljene izkušnje« sploh empirično opazujemo. Še en drugačen pogled na generacije pa vidi le-te v družinskem smislu (genealoška opredelitev generacij).

Naš vidik omogoča tudi preučevanje skupnih značilnosti omenjenih pojmovanj koncepta generacij. V pojem medgenerecaijskih odnosov pa je potrebno vključiti tudi strukturne in socialno-demografske razmere, saj želimo, da je dobro organiziran. Ko bomo osvetlili nov koncept generacijske politike, pa bodo prišle do izraza tudi politične dimenzije, kar ponuja priložnost za razjasnitev koncepta »medgeneracijske pravičnosti«[1].

Poudarek je torej na tem, da predstavimo eno izmed možnih perspektiv. To pomeni, da obstaja tudi možnost razširitve našega obzorja, za kar je potrebno nadaljnje raziskovanje. Naš namen je, da si pobliže ogledamo tako socialno-kulturne vidike, kot tudi možnosti razvoja v prihodnosti. Vsi komentarji na naša razmišljanja so dobrodošli.

Zakaj smo se odločili za multijezikovni kompendij? Dobro poznano dejstvo je, da se znanost globalizira, kar se kaže pri skoraj vseh univerzitetnih diplomah. Prevlada angleščine je prav tako

[1] Glede na kontekst in akademski diskurz lahko izvirni nemški izraz »Generationengerechtigkeit« prevedemo na tri načine: medgeneracijska ›pravičnost‹, medgeneracijska ›poštenost‹ in medgeneracijska ›enakost‹.

očitna. Vendar pa je ta uniformnost pogosto zavajajoča, saj prikrije subtilne jezikovne in kulturne razlike. Tudi institucionalni in pravni predpisi na evropski ravni postajajo vedno bolj konvergentni, prav tako narašča tudi podobnost socialnih trendov v različnih evropskih državah. S tem se vedno bolj brišejo medkulturne razlike, ki pa še vedno prikrito obstajajo v različnih razumevanjh iste medgeneracijske terminologije ali celo v uporabi različnih izrazov.

Po našem mnenju je multijezikovnost tisto sredstvo, ki omogoča bolj poenoteno razumevanje pojmov na področju medgeneracijskih raziskav. Majhne razlike namreč skozi razvoj teorije postajajo vedno bolj opazne. Poseben izziv pri tem predstavljajo izrazi, ki jih ni mogoče enostavno prevesti, kot na primer ›država / vlada‹ ali ›politika‹‹.

Komentar k slovenski različici

Na Inštitutu Antona Trstenjaka zelo podpiramo pobudo Andrzeja Klimczuka in prof. Kurta Luescherja za medkulturno usklajevanje izrazoslovja in teoretičnega razumevanja medgeneracijskih konceptov, prav tako podpiramo tudi njuno pobudo za medkulturno izmenjavo spoznanj iz medgeneracisjkega področja.

Razlike med generacijami so namreč v današnjem času precej velike, zato so medgeneracijska vprašanja zelo aktualna. Način življenja starejših generacij se močno razlikuje od načina življenja mlajših generacij, kar je v prvi vrsti posledica strmega tehnološkega razvoja in hitrega napredka pri vključenosti računalniške tehnologije v vsakdanje življenje. Strategije spoprijemanja z vsakdanjimi problemi, ki so bile učinkovite v življenju babic in dedkov, so v življenju njihovih vnukov le redko uporabne, pogosto pa so tudi povsem neučinkovite.

Te velike spremembe lahko botrujejo mnogim medgeneracijskim konfliktom in ambivalentnim občutkom ter vnašajo v družine razdor in občutke odtujenosti med generacijami. Tovrstna nepovezanost tudi onemogoča generativnost – prenos življenjskih spoznanj starejših generacij na mlajše generacije ter skrb za družino in družbo nasploh. Ker je generativnost glavna razvojna naloga v srednji odraslosti, onemogočanje izpolnjevanja te naloge povzroča pri posameznikih občutke lastne nevrednosti in nepomembnosti, ter predstavlja obstanek v njihovem razvoju in osebnostni rasti.

Čeprav smo se tu in tam srečali s kakšno dilemo, pa pri prevajanju terminologije in opredelitev nismo imeli večjih težav. Kljub temu menimo, da je v strokovni in znanstveni literaturi nujno porebno uskladiti razumevanje posameznih konstruktov, saj različne definicije precej otežujejo tako preglednost samih spoznanj, kot tudi njhovo združevanje v teoretično celoto.

Univ. dipl. psih. Ajda Svetelšek
Inštitut Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Pristop k razumevanju generacij

Časovni vidik medgeneracijskih odnosov

13.01 Fraze kot so »medgeneracijski konflikt«, »medgeneracijski dialog«, »medgeneracijska solidarnost« ali »starostne izgube« prikazujejo vključenost splošne javnosti v medgeneracijski diskurz. To so izrazi medgeneracijske retorike, ki odražajo *javno razpravo o tem, kakšni naj bi bili medgeneracijski odnosi.* Značilnost medgeneracijske retorike je njena antagonistična struktura, vmeščena med idealizacijo (solidarnost) in nevarnost (konflikt), ki pretirano poudarja generacijske razlike. Pomemben element te medgeneracijske retorike so metafore, ki pa lahko imajo različen pomen (povzeto po J. Bilstein »Metaforika izraza generacija«; v Liebau/Wulf: Generacija. Weinheim 1996)-glej Tabelo 1:

Različice medgeneracijskih metafor	*Primeri*
Razvoj	Ustvarjanje »novega človeka«
Cikličnost in procesnost	Veriga generacij, letni časi življenja
Zakon	Medgeneracijska pogodba
Melioracija	Učitelj kot vrtnar, mladina kot naša prihodnost
Odtujitev in ločevanje	Vojna generacij

13.02 Po L.L. Nashu (1978. Concepts of existence V: Daedalus 107, 1) grška beseda »genos« temelji na glagolu »genesthai«, ki pomeni, »začetek obstoja« in opisuje preskok čez večno spreminjajoč se prag življenja. Z rojevanjem otrok se oblikuje nova generacija, ki je drugačna od generacije svojih staršev. Čeprav se to ponavlja, pa dejstva ostajajo enaka. V starem Rimu prevod grškega izraza »generatio« pomeni »genezo«, »ustvarjanje«, »razmnoževanje«. S tem naj bi stvaritelj ustvaril nekaj podobnega sebi, vendar pa se pri človeški vrsti to, kar je ustvarjeno, individualno razlikuje od svojega ustvarjalca, ne razlikuje pa se glede na vrsto. J. Bilstein poudarja, da izraz temelji na dveh temeljnih idejah – genezi in ustvarjanju ter kontinuiteti in cikličnosti – z drugimi besedami stvaritvi in pripadnosti, kar se prav tako odraža v njuni metaforiki. Tovrstne temeljne napetosti so povezane s potencialno ambivalentnosto v medgeneracijskih odnosih, ki se manifestira v polarizaciji medgeneracijske retorike. S. Weigel (2006, Genea-Logik) navezuje pojem generacije kot ključen koncept v različne akademske discipline in ga vmešča na stičišče evolucije in tradicije. Vmešča ga tudi v razlikovanje med naravoslovjem in družboslovjem. To je še vedno aktualno vprašanje v raziskovalni metodologiji, po kateri so generacije »preštete« in »zabeležene«.

13.03 Če želimo razumeti pojem »generacij«, moramo na kratko preleteti njegovo zgodovino in raznolikost njegove uporabe. Prepričanje, da se lahko nekaj »novega« razvija / ustvarja iz nečesa obstoječega, je bistvo izraza »generacija«. Ta »nova« generacija nečesa se hkrati razlikuje od predhodno obstoječega, ter ima hkrati z njim tudi skupne značilnosti. Zgodovino koncepta lahko potemtakem, z nekaj poenostavitvami, ločimo v posamezne faze (pri tem je pomembna vmestitev koncepta generacij v antropologijo, biologijo, zgodovino in sociologijo.)

13.04 Delitev zgodovine pojma generacij na tri faze

1. Prva faza vključuje antični svet in srednji vek, zanjo pa so značilna prizadevanja za razumevanje sedanjosti, ki temelji na preteklosti in spoštovanju tradicije. Med časovno strukturo posameznih življenjskih obdobij in njihovim družbenim razvojem, so se v tej fazi oblikovale analogije, povezane z družino in sorodstvom. Ta zgodnja faza je že priznavala pomen prenašanja znanja iz generacije v generacijo, s čimer je postavila temelje za pedagoško razumevanje medgeneracijskih odnosov.

2. Druga faza se je začela z moderno dobo. Za to fazo je značilna uporaba pojma generacije za označevanje prehoda v novo in neznano prihodnost. Generacije so v tej fazi predstavljale prožilec napredka, pri tem pa je bil poudarek na umetnosti in znanosti. Koncept je v tej fazi skladen z modelom medgeneracijskih odnosov, ki se osredotoča na prenašanje znanja po principu učitelj-učenec. Nasprotno, pa je bilo v tej fazi generativno nasledstvo v družini samoumevno in je predstavljalo ideal družine v meščanski družbi. Podobno kot v prvi fazi se je generativno nasledstvo večinoma nanašlo le na moške.

3. Tretja faza razumevanja pojma generacije se je začela v nedavni preteklosti. Koncept generacije uporablja kot diagnostični pripomoček za karakterizacijo časovnega obdobja. V tem je izražen drugačen pogled na odnos med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo. Prihodnost je, kljub življenjskim usmeritvam, še vedno negotova. Usmeritve so namreč utemljene na preteklosti in tradiciji. Lahko se izkažejo za učinkovite tudi v prihodnosti, vendar pa to ni nujno, kar poraja negotovost. To kontradikcija je evidentna tudi pri proučevanju »postmodernizma« v sodobnih družbah. Negotovost je prispevala k razširjenemu razumevanju generacij: generacijsko nasledstvo v družinah in družbi je medsebojno povezano. To je najbolj očitno na področju socialne politike (in reform), v zvezi s pravičnostjo porazdelitve državnih resursov med posameznimi generacijami.

13.05 V post-modernizmu se posebna pozornost posveča razlikam med spoloma in njihovim implikacijam za socialno-politične analize. Pri tem poteka razprava o odnosih med spoloma in vlogi žensk. Na to razpravo imajo velik vpliv tudi množični mediji. Pojmovanje generacij in spolov pa je medsebojno povezano.

Raznolikost trenutno prisotnih konceptov

13.06 Trenutni interes za medgeneracijska vprašanja se kaže v množičnosti publikacij. Te uporabljajo različne nove izraze, ki med seboj tekmujejo za pozornost. V nadaljevanju bomo poskusili sistematično prikazati te izraze in zraven njih navedli tudi naslove nedavnih publikacij. (Ker so te publikacije precej poznane in enostavno dostopne, lahko bralci poiščejo celotne vire na spletu).

V literarnem pregledu lahko povzamemo medgeneracijske teme v naslednje kategorije:

1. *Genealoške generacije so povezane s sorodstvom, nasledstvom in družinskimi vlogami.*
   Primeri iz literature:
   Bengtson and Robertson (1985). Grandparenthood *[Starostarševstvo].*
   Cherlin and Furstenberg Jr. (1986). The New American Grandparent *[Novi ameriški stari starši].*
   Rossi and Rossi (1990). Of human bonding: parent-child relationships across the life course *[Iz človeških navezanosti: odnos med staršem in otrokom skozi življenje]*.
   Szinovacz (1998). Handbook on Grandparenthood *[Priročnik za starostarševstvo].*
   Ramovš, J. (2012). *Za kakovostno staranje in lepše sožitje med generacijami.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.

2. *Pedagoške generacije se nanašajo na edukacijske odnose in vloge v izobraževalnih ustanovah, podjetjih (npr. mentorstvo) ter na splošno v določeni družbi in kulturi.*
   Primeri iz literature:
   Ecarius (1998). Was will die jüngere mit der älteren Generation? Generationenbeziehungen in der Erziehungswissenschaft *[Kaj si želi mlajša generacija narediti s starejšo generacijo? Medgeneracijski odnosi v pedagogiki].*
   Liebau (1997). Generation. Versuch über eine pädagogischanthropologische Grundbedingung [*Generacija. Esej o pedagoško-antropoloških temeljnih zahtevah].*
   Mead (1972). Culture and Commitment: A Study of the Generation Gap *[Kultura in predanost: Študija generacijske vrzeli].*
   Schelsky (1957). Die skeptische Generation. Eine Soziologie der deutschen Jugend *[Skeptična generacija. Sociologija nemške mladine].*

3. *Socialno-kulturne zgodovinske generacije so povezane …*
   a) *z vojnami, ekonomskimi nemiri in političnimi nemiri ter oblikujejo kolektivno identiteto.*
      Primeri iz literature:
      Eisenberg (1982). The lost generation: Children in the holocaust *[Izgubljena generacija: Otroci v holokavstu].*
      Elder Jr. (1974). Children of the Great Depression *[Otroci Velike Depresije].*
      Easterlin idr. (1990). Retirement prospects of the baby-boom generation *[Upokojitvene možnosti baby-boom generacije].*

   b) *s trendi, ki jih postavljajo kulturna gibanja, z različnimi stili in z delom.*
      Primeri iz literature:
      Campbell (1999). This is the beat generation *[To je generacija ritma].*
      Coupland (1991). Generation X: Tales for an accelerated culture *[Genarcija X: Zgodbe za pospešeno kulturo].*
      Jones (1986). Great expectations: America and the baby boom generation *[Velika pričakovanja: Amerika in baby-boom generacija].*

   c) *z državno regulacijo blagostanja, s koristmi in z odgovornostmi (npr. financiranje pokojninskega zavarovanja).*

Primeri iz literature:
Arber and Attias-Donfut (2000). The myth of generational conflict: The family and state in ageing societies [*Mit generacijskega konflikta: Vloga družine in države v starajočih družbah]*.
Daatland and Lowenstein (2005). Intergenerational solidarity and the family welfare state balance *[Medgeneracijska solidarnost in državno ravnovesje družinskega blagostanja].*
Kohli (1999). Private and public transfers between generations: Linking the family and the state *[Zasebni in javni transferi med generacijami: Povezanost družine in države].*
Willetts (2010). The Pinch. How the baby boomers took their children's future- and why they should give it back [***Uščipnimo.*** *Kako so baby-boomovci vzeli prihodnost svojim otrokom in zakaj bi jo morali vrniti].*
Ramovš, J. (2003). *Kakovostna starost. Socialna gerontologija in gerontagogika.* Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka in Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

4. *Časovno-diagnostične generacije se nanašajo na trenutno stanje specifičnih podskupin generacije in poudarjajo idealno-tipične predstavnike mladostnikov:*
   Primeri iz literature:
   Böpple and Knüfer (1998). GenerationXTC: Technound Ekstase *[Generacija XTC: techno in extacy].*
   Epstein (1998). Youth culture: Identity in a postmodern world *[Mladinska kultura: Identiteta v postmodernem svetu].*
   Illies (2000). Generation Golf.
   Tapscott (2009). Grown up digital-How the next generation is changing your world *[Digitalno odraščanje – Kako naslednja generacija spreminja naš svet].*

Drugi izrazi se nanašajo na metaforični pomen, na primer generacije farmacevtikov, naprav (avtomobilov, računalnikov) in različnih tehnologij.

Utemeljitev koncepta

Izhodišče

13.07 Ko uporabljamo izraz »generacija« pogosto predpostavljamo, da je pomen tega izraza vsem dobro poznan, oziroma, da se lahko pomen razume iz konteksta besedila. Vendar je za raziskovalne namene nujno potrebno, da pomen tega izraza jasno definiramo in ga tudi vmestimo v teorijo. V prejšnjem poglavju smo poskusili sistematično prikazati različne koncepte s pomočjo jedrnatih definicij, na tem mestu pa temu pridružujemo še modificirano verzijo t.i. »semiotičnega trikotnika«. To pomeni, da pri opredelitvi pojma povežemo izraz z interpretativnimi dokazi, utemeljenimi tako na teoretičnih predpostavkah, kot tudi na praktičnih merilih. Na ta način lahko definicijo pojmujemo kot hevristično hipotezo, katere pojem lahko razvijamo na podlagi teoretičnih utemeljitev. Pri tem pa je povsem mogoče, da bo koncept pojma potrebno spremeniti, dodelati ali celo zamenjati.

13.08 Pri definiranju generacijskih pojmov bomo izhajali iz *odnosa med generacijsko pripadnostjo in pripadajočo identiteto,* na katerega lahko gledamo iz vidika etimologije in zgodovine generacij. O tem smo govorili že v uvodu. Za sociološki vidik razumevanja identitete so zanimivi predvsem socialni odnosi med posamezniki in skupinami, med samimi generacijami in znotraj njih. Pojmi se navezujejo tako na zasebni kot javni vidik generacijske identitete, kar se kaže v individualnih in kolektivnih načinih življenja. Tradicionalna konfiguracija medgeneracijskih odnosov in njihova zakonska podlaga izkazujeta potrebo po nadaljnjem razvoju generacijskega reda, predvsem na političnem področju. To pa zahteva dobro utemeljitev generacijskih pojmov. Predlagamo tri temeljne definicije: generacija in generacijska identiteta, medgeneracijski odnosi ter medgeneracijski red in politika. Na te definicije se bomo opirali pri postopnem opredeljevanju drugih dejstev, prav tako povezanih z generacijami.

Generacije in generacijska identiteta

Temeljna definicija

13.09 *Razumevanje pojma generacij je pomembno za razumevanje vedenja in medosebnih odnosov v okviru kolektivne identitete posamezne demografske kohorte, ki si deli izkušnje zgodovinskih dogodkov. Te deljene izkušnje imajo vpliv tako na mišljenje, občutenje ter vedenje posameznikov in skupin, kot tudi na njihov način življenja in življenjske cilje.*

13.10 Ko govorimo o generacijski pripadnosti, pri tem mislimo na pripisovanje socialne identitete. Ker se želimo izogniti esencialistični definiciji in njenim pastem, se bomo pri opredeljevanju raje osredotočili na vedenje, ki ga je mogoče empirično opazovati. Kadar pride do transfera vedenja med pripadniki socialnih skupin ali 'skupnosti, ki si deli izkušnje' (celotnih generacij), govorimo o kolektivnem vedenju. Identiteta je pomembna tako v individualnem kot v kolektivnem pogledu.

13.11 Pri pojasnjevanju pojma generacijske identitete bi lahko uporabili parafrazirane besede Johanna Wolfganga Goetheja v njegovi avtobiografiji »Poezija in resnica« – vsakdo, ki bi se rodil 10 let prej ali 10 let pozneje, bi postal popolnoma drugačna oseba glede svoje izobrazbe in glede učinka, ki bi ga imel na svet okoli sebe. Rojstne kohorte, starost, trajanje pripadnosti generaciji in zgodovinski dogodki – vse je določeno s sociološko definicijo časa.

Medgeneracijske razlike

13.12 Ker lahko določeno generacijo identificiramo, lahko prepoznamo tudi značilnosti, po katerih se ta generacija razlikuje od drugih. Medgeneracijske razlike lahko opredelimo na podlagi izkušenj, življenjskih sprememb in družbeno zgodovinskih sprememb, ki so določeni generaciji skupne in pomembno vplivajo na občutenje, mišljenje, znanje in vedenje njenih pripadnikov. Ozadje medgeneracijskega razlikovanja je določeno s prevladujočimi splošnimi značilnostmi določene družbe in njene zgodovine. Medgeneracijske razlike lahko identificiramo tako med posamezniki, kot tudi med generacijami – 'skupinami ljudi, ki si delijo podobne izkušnje'.

Pripadnost več kot eni generaciji: Multigenerativnost

13.13 Praviloma lahko vsak posamezik sočasno pripada več generacijam. To ponuja tako nove priložnosti kot tudi obremenitve na področju medosebnih odnosov. Starejši sorojenci lahko na primer prevzamejo starševsko vlogo (nego, vzgojo) v odnosu z mlajšimi sorojenci. Genealoško mlajša generacija lahko občasno prevzame vlogo učitelja v odnosu s srednjo in starejšo generacijo, na primer na področju uporabe informacijsko komunikacijske tehnologije, hkrati pa je od njiju še vedno odvisna v družini in na delovnem mestu. Tudi starši, ki se še izobražujejo, lahko občasno prevzamejo vlogo študenta, hkrati pa so doma v vlogi staršev svojim otrokom.

13.14 Na splošno je »multigenerativnost« značilnost vsakega posameznika. Zato se genealoški, socialni in kulturni vplivi med seboj prepletajo, to pa se lahko pokaže v konfliktnosti vlog in občutkih ambivalentnosti.

Na generacije vezana socializacija: Generativna socializacija

13.15 V čem se razlikujejo osebni in kolektivni medgeneracijski odnosi? Praviloma potekajo medgeneracijski odnosi vzporedno s procesom učenja, doseganja skupnih ciljev ter trudom za vzdrževanje in razvoj medgeneracijskih odnosov v genealoškem nasledstvu. To predpostavko lahko ponazorimo s konkretnim primerom: Kadar imajo stari in mladi, na primer stari starši in vnuki, skupno aktivnost, je ta najpogosteje povezana prav z učenjem. Starost in generacijska pripadnost sta vsekakor pomembni za mnoge oblike učenja. Pomembno vlogo pa ima še tretji dejavnik, ki se nanaša na prenašanje, prevzemanje in razvijanje materialne, socialne in kulturne dediščine – specifični proces socializacije.

13.16 *Generativno socializacijo lahko definiramo kot razvoj socialne identitete skozi proces učenja med pripadniki različnih generacij in skozi kritični pogled na njihovo skupno ekonomsko, socialno in kulturno dediščino.*

Generativnost

13.17 Generativnost je sinonim za generativno vedenje, ki se v demografiji pogosto uporablja. Od Eriksona naprej ga v psihologiji razumemo kot motiviranost starejše generacije, da poskrbi za mlajše generacije. Mi ponujamo poglobljeno razlago pojma generativnosti v treh korakih:

– *Prvič,* pojem generativnosti lahko navežemo na človekovo sposobnost razmišljanja o prihodnjih generacijah in s tem skladnega vedenja. Ljudje smo sposobni učinkovitega nadzora nad lastnim generativnim vedenjem in se večinoma lahko tudi zavestno odločimo za starševstvo ali proti starševstvu.
– *Drugič,* ljudje imamo sposobnost razmišljanja o blagostanju prihodnjih generacij in s tem skladnega vedenja. To nas, tako posameznike kot institucije, na določen način zavezuje k odgovornemu ravnanju.
– *Tretjič,* tudi mladi ljudje imajo sposobnost, da individualno in kolektivno razvijejo razumevanje blagostanja starejših (razprava o tem vidiku generativnosti je še dokaj sveža).

13.18 Skladno s tem priporočamo naslednjo definicijo: generativnost pomeni *posameznikovo sposobnost individualnega in kolektivnega zavedanja medsebojne odvisnosti generacij in upoštevanja tega zavedanja pri svojem vedenju.* Taka interpretacija generativnosti poudarja potencial za iskanje smisla v individualnem in kolektivnem družbenem življenju.

Dimenzije medgeneracijskih odnosov

Splošna definicija

13.19 *Pri medosebnih odnosih med pripadniki dveh ali več generacij in odnosih znotraj ene generacije je zavedanje generacijske pripadnosti ter s tem povezanih skupnih značilnosti in medsebojnih razlik vedno prisotno (govorimo o medgeneracijskih in intrageneracijskih odnosih).*

13.20 Ti odnosi se utrjujejo skozi medosebno in refleksivno dimenzijo prepričanj, izmenjav in učenja. Struktura in dinamika medgeneracijskih odnosov sta med drugim odvisni od institucionalnih ciljev (zagotavljanje preživetja, nega, vzgoja), predvsem pa ima velik pomen samo vzdrževanje in razvijanje medosebnih odnosov kot takih.

13.21 Naša definicija opredeljuje medosebne odnose kot (individualne ali kolektivne) interakcije, ki se ponavljajo in so med seboj povezane, ter na ta način oblikujejo odnos. Ta način oblikovanja odnosa je univerzalen. Pogosto je odnos določen s skupnimi cilji ali s socialnimi vlogami, zaradi katerih se srečujemo. Najbolj zanimivi so odnosi med pripadniki zaporednih generacij.

13.22 V različnih teoretičnih in empiričnih analizah se porajajo dvomi, ali je sploh mogoče določiti »socialno logiko«, po kateri se tvorijo medgeneracijski odnosi. Do katere mere lahko pri tem uporabimo splošna pravila izmenjave in recipročnosti? Ali je to še ena posebnost medgeneracijskih odnosov?

13.23 V tem kontekstu sta posebej zanimiva pojava odlašanja vzajemnosti in udejanjanja vzajemnosti s strani pripadnikov zaporednih generacij. Kako se pravila teh pojavov odražajo v različnih

vrstah izmenjav med pripadniki različnih generacij? Kakšen je odnos med zasebnimi in javnimi izmenjavami? Trije koncepti – medgeneracijski konflikt, medgeneracijska solidarnost in medgeneracijska ambivalentnost – ponujajo celovito usmeritev pri iskanju odgovorov na ta vprašanja.

Medgeneracijski konflikt

13.24 *Pojem medgeneracijskega konflikta je utemeljen na prepričanju, da dinamske razlike med generacijami povzročajo neizogibne konflikte.*

13.25 V tradicionalni in popularni literaturi obstaja splošno prepričanje, da prihaja do konfliktov med mlajšimi in starejšimi izključno na socialnem področju. Odraz teh konfliktov se kaže kot gonilo razvoja družbe znotraj sistema. Moč družinskih in sorodstvenih odnosov je pravzaprav »naravno« gonilo razdora. V zadnjem času so konflikti med mlajšimi in starejšimi pogosto predmet diskusije v povezavi s porazdelitvijo družbenih virov in sodelovanja v državih institucijah, odgovornih za javni blagor.

Medgeneracijska solidarnost

13.26 *Medgeneracijsko solidarnost lahko opišemo kot izraz brezpogojnega zaupanja med pripadniki iste generacije ali pripadniki različnih generacij.*

13.27 Pojem medgeneracijske solidarnosti je postal popularen s pomočjo raziskav staranja in medgeneracijskih odnosov v ZDA, deloma kot reakcija na pojem izolirane nuklearne družine, na splošni upad pomembnosti družine in nasledstva ter na enostransko percepcijo potrebe po oskrbi starostnikov. Pogosto se v zvezi s tem omenja model Bengtsona/ Robertsa (Intergenerational solidarity in aging families). Če povzamemo Revijo za zakon in družino (Journal of Marriage and Family, 1991: 856-870), razlikujemo šest dimenzij medgeneracijske solidarnosti: (1) povezovalna solidarnost (pogostost in vzorec interakcij), (2) afektivna solidarnost (tip, stopnja in vzajemnost pozitivnih emocij), (3) sporazumna solidarnost (stopnja strinjanja v vrednotah in prepričanjih), (4) funkcionalna solidarnost (stopnja in količina izmenjave podpore in resursov), (5) normativna solidarnost (moč predanosti družinskim vlogam in odgovornostim) in (6) strukturna solidarnost (struktura, ki omogoča medgeneracijske odnose, na primer velikost družine in geografska bližina članov).

13.28 Poudariti moramo, da se to razumevanje solidarnosti nanaša zgolj na medgeneracijske odnose v družinskem kontekstu. Podvrženo je kritikam, da so posamezniki v odnos dajanja in prejemanja ter v skupne aktivnosti lahko tudi prisiljeni. Kar poraja še večje dvome, pa je možnost tveganja normativne idealizacije medgeneracisjkih odnosov. Zato predlagamo, da omenjene dimenzije pojmujemo le kot predlog možne tipologije medgeneracijskih odnosov. Družbeno posploševanje je namreč problematično. V splošnem multidimenzionalno pojmovanje sloni na prepričanju, da so medgeneracijski odnosi pomembni predvsem zaradi njihovega pomena za povezanost družbe. Bistveni vidik dinamike medgeneracijskih odnosov je pri tem zanemarjen, podobno pa je podcenjen tudi vpliv socialnih pogojev, ki te odnose sooblikujejo. Vse to kažejo tudi empirični podatki.

Medgeneracijska ambivalentnost

13.29 Pojem medgeneracijske ambivalentnosti se nanaša na dejstvo, da so lahko na mikro--sociološki in makro-sociološki ravni medgeneracijki odnosi hkrati konfliktni in solidarnostni. Lahko so na primer hkrati ljubeči in sovražni, hkrati odvisni in neodvisni, hkrati povezani in oddaljeni. Do tovrstnih odnosov pride zaradi sočasne medsebojne povezanosti in različnosti. Predlagamo naslednjo definicijo:

13.30 *Pojem ambivalentnosti v splošnem pomeni nihanje med nasprotujočimi si občutji, mislimi, željami ali socialnimi strukturami, do katerih pride pri iskanju smisla v medosebnih odnosih, dejstvih ali besedilih, ki so pomembna za posameznikovo samopodobo in uveljavljanje samega sebe.*

13.31 Pojem ambivalentnosti ima korenine v psihoterapij ter v Simmelovem konceptu individualnosti in socialnosti. Pri tem je potrebno poudariti, da pomen ambivalentnosti v znanstvenem smislu (za razliko od običajnega pomena) nima sam po sebi negativne konotacije – izkušanje ambivalentnosti lahko namreč razumemo kot izziv pri ohranjanju medosebnih odnosov. Ambivalentnost lahko pri vzdrževanju medosebnih odnosov pripomore h kreativnosti in inovativnosti, pomemben pri tem pa je tudi osebni vpliv in moč avtoritete. Na podlagi tega lahko ločimo različne načine spoprijemanja z ambivalentnostjo, na primer solidarnost, emancipacijo, umik in oklepanje.

13.32 Tudi etimološko se pojem generacije nanaša na tenzijo med kontinuiteto in spremembo. Do tovrstnih tenzij pride zato, ker večinoma v medgeneracijskih odnosih sočasno obstajata tako povezanost kot različnost.

13.33 *Splošno hevristično hipotezo za ta vidik medgeneracijskih odnosov lahko opredelimo takole: iz strukturnih razlogov – intimnosti in neizogibnosti – imajo medgeneracijski odnosi velik potencial za ambivalentnost. Kljub temu pa ti odnosi niso vedno in v vseh primerih ambivalentni.*

Medgeneracijski odnosi in socialne strukture

13.34 Pripisovanje medgeneracijske identitete je vpeto v demografske, socialne in kulturne strukture. Te strukture oblikujejo konkretne odnose med posamezniki, skupinami, organizacijami in drugimi socialnimi enotami. Te strukturne enote imenujemo tudi *medgeneracijski odnosi na družbenem nivoju.*

13.35 Ta opis se razlikuje od opisa, pri katerem se pojem »odnosi« razume zgolj v mikro-socialnem kontekstu, pojem »družbeni odnosi« pa v makro-socialnem. Potrebno je namreč upoštevati, da obstajajo tudi (abstraktni) odnosi med makro-socialnimi enotami, ki se manifestirajo v konkretnih interakcijah med pripadniki teh enot. Generacijski koncept je tako primeren kot mediator med kontrasti mikro in makro nivoja. Indikacije za to lahko najdemo v Mannheimovem konceptualnem vzorcu »generacijska lokacija – generacija v aktualnosti – generacijska enota«.

13.36 Iz demografskega vidika so rojstne kohorte najpomembnejše strukturne enote. Definirane so kot *vsi posamezniki, ki so bili rojeni v določenem časovnem obdobju. V organizacijskem kontekstu so predstavniki kohorte tisti posamezniki, ki so postali pripadniki te organizacije znotraj določenega časovnega obdobja.*

13.37 Glede na predlagano definicijo, lahko kot generacijo razumemo kohorto posameznikov, ki je vezana na določen datum rojstva, oziroma kohorto posameznikov, ki je vstopila v specifično organizacijo biografskih in zgodovinskih izkušenj, le-te pa pomembno zaznamujejo njihovo identiteto in vedenje.

13.38 Analiza strukturnih odnosov in dinamika med pripadniki različnih generacij sta določeni tudi s časom. Na eni strani imamo generacije, ki živijo v istem času *(sinhrone),* na drugi strani pa generacije, ki si ne delijo življenja v istem času *(disinhrone),* ob tem pa obstajajo tudi sinhrono in disinhrono soodvisne generacijske izkušnje.

13.39 Generacije sestavljajo kompleksen sistem zapletenih socialno-časovnih struktur in odnosov. Medgeneracijski odnosi in pripadnost nekaterih posameznikov več generacijam hkrati odsevajo to kompleksnost, ki lahko vodi v občutke ambivalentnosti, kadar se posamezniki znajdejo med nasprotujočimi si možnostmi. Ob tem so posamezniki vpeti še med nasledstvo predhodne generacije in usmerjenostjo v lastno prihodnost. Analiza časovne dimenzije generacij in medgeneracijskih odnosov je še vedno predmet raziskovanja in obeta razvoj novih medgeneracijskih teorij.

Generacijski red in generacijska politika

13.40 V luči dolgoročne odvisnosti potomcev od svojih staršev ter hkrati odvisnosti starejše generacije od oskrbe s strani mlajše generacije, postanejo medgeneracijski odnosi *»socialno-kulturna* naloga človeške *narave«*, ki zahteva regulacijo z določenimi pravili. Pravila so odraz razumevanja teh nalog in rezultat pogajanj o različnih možnostih. Za ponazoritev lahko služi zamenjava pojma starševske »avtoritete« do otrok s pojmom starševske »skrbi« za otroke. Ta primer kaže na zgodovinsko spremembo v generacijskem redu.

13.41 *Izraz »logika odnosa« se nanaša na že uveljavljeno obliko ureditve medosebnega odnosa, njegovo institucionalno, ekonomično in politično ureditev, ter tudi na njegovo upravičenost iz vidika tradicije, norm in običajev. Ta pravila vpetosti socialnih struktur imenujemo »generacijski režim«.*

Temeljna definicija

13.42 *Medgeneracijski red lahko definiramo kot skupek obstoječih pravil, ki urejajo medgeneracijske odnose v določeni družbi v okviru tradicije, običajev in zakonske ureditve. To je izraženo tako v zakonu, kot tud v logiki odnosov. Hkrati oboje odraža tudi trenutna ramerja moči in avtoritete.*

Generacija in spol

13.43 Generacija in spol sta tako analitično kot tudi empirično zelo povezana pojma. Obe kategoriji se nanašata na biološka dejstva, ki zahtevajo socialno, politično in kulturno organiziranost. Odnosi med spoloma so namreč bistvenega pomena za generativnost. Zgodovinska

retrospektiva kaže, da so v preteklosti generacijske koncepte interpretirali predvsem z vidika moškega spola. To se odraža tako v zakonski ureditvi, kot tudi v asimetričnosti (vsakodnevnih) nalog. Dinamika domnevnih in pravih sprememb spolnih vlog v zadnjih desetletjih je tesno povezana z ureditvijo medgeneracijskih odnosov. Dober primer je ureditev »negovalnih nalog«.

Medgeneracijska pravičnost/poštenost/enakost[2]

13.44 Koncept pravičnosti se nanaša tako na socialne norme, kot tudi na individualne vrline. Tako je tudi v primeru urejenosti medgeneracisjkih odnosov. V tem konetkstu je razumevanje pravičnosti pomembno tako na mikro-nivoju (npr. pri vsakdanji edukaciji), kot tudi na makro--nivoju (npr. pri porazdelitvi družbenih resursov). Kot je predlagal že Aristotel in velja še danes, lahko razlikujemo dve dimenziji pravičnosti.

– Prva dimenzija je *procesna pravičnost.* Ta dimenzija zahteva pravično in enakovredno uporabo pravil družbenega reda za vse pripadnike družbe, kar velja tudi za področje medgeneracijskih odnosov.
– Druga dimenzija pa je vsebinska.

13.45 Na tem mestu *pravičnost izmenjave* pomeni, da je potrebno težiti k enakovredni porazdelitvi dobrin glede na aktivnost posameznega pripradnika. V politični znanosti in v ekonomski literaturi se v zvezi s tem uporablja tudi izraz *performativna pravičnost.* Nadalje, *distributivna pravičnost* se nanša na pozicijo, na vrednost posameznika, oziroma na njegove zasluge iz vidika države. Še en izraz za to obliko pravičnosti je *na potrebah utemeljena pravičnost.*

13.46 V zadnjem času lahko opazimo pragmatično spremembo v filozofsko-etičnem diskurzu. Ta se v svojem bistvu osredotoča na socialne akcije, ki se posledično kažejo bodisi v participativni pravičnosti, bodisi v inkluzivni pravičnosti.

13.47 Če se navežemo na ureditev medgeneracijskih odnosov, to pomeni, da starši poskrbijo za materialno in nematerialno dobrobit svojih otrok, tega pa večinoma ne dobijo povrnjenega. Pogosto truda za dobrobit svojih otrok nikoli ne dobijo povrnjenega, niti v primerih, ko bi to sploh bilo možno. Zato gre pri tem za več kot zgolj pravičnost izmenjave. Kljub temu je pomembno upoštevati dejstvo, da imajo otroci in starši različne potrebe. Pri obeh oblikah pravičnosti lahko pride do vpliva ideje, da otroci to kar so prejeli prenesejo na svoje otroke v obliki materialne ali nematerialne dediščine. Pri tem lahko pride tudi do zahteve, da se vložek v družbeno blagostanje prizna s strani družbe in povrne, na primer v obliki pokojninskega zavarovanja.

13.48 Nadalje so koncepti pravičnosti pomembni tudi za odnose med trenutnimi in prihodnjimi generacijami. Pomembni so na primer v zvezi z uporabo naravnih virov, v zvezi z velikostjo javnega dolga in v zvezi s spoštovanjem kulturne dediščine. Glede na multidimenzionalno naravo medgeneracijske pravičnosti predlagamo normativen opis medgeneracijske politike, ki

[2] Nemški izraz »Generationengerechtigkeit« lahko v slovenščino prevedemo na tri načine: medgeneracijska pravičnost, medgeneracijska poštenost in medgeneracijska enakost. Uporaba teh prevodov je odvisna od konteksta, v katerem poteka diskurz in od tega, katere vidike koncepta želimo pri tem poudariti. Medgeneracijska enakost poudarja ekonomski vidik, medgeneracijska poštenost poudarja filozofski vidik, medgeneracijska pravičnost pa poudarja družbeno-legalne vidike.

bo usmerjen v splošne človekove pravice in bo hkrati tudi izpostavljal vzajemno medsebojno odvisnost generacij in s tem povezanih odgovornosti. *Konvencija o otrokovih pravicah* je v tem oziru zelo pomemben dokument.

13.49 Kakorkoli že, pa je koncept pravičnosti pomemben tudi v vsakdanjem življenju, saj se skupaj z drugimi kombinira v prepričanja o poštenosti in enakosti. Pomemben kriterij pri tem je odnos med enakostjo in neenakostjo, kar se odraža v splošnih zahtevah po enaki obravnavi enakih in neenaki obravnavi neenakih.

13.50 Za razumevanje pojma pravičnosti, je pomembno upoštevati preteklost (že pridobljena sredstva), sedanjost (trenutna raba in povečevanje sredstev) ter prihodnost (prenos sredstev). Zato je vprašanje medgeneracijske pravičnosti – vzporedno z naraščanjem zanimanja za medgeneracijsko področje – deležno velike pozornosti. Medgeneracijska pravičnost je tudi pomembna dilema politične iniciative. Ta se pogosto sklicuje na filozofske in politične razprave, ki pa generacije razumejo skoraj izključno kot družbene kolektive (pogosto zgolj kot kohorte določene starosti).

13.51 V nadaljevanju je potrebno izpostaviti tudi razliko med *intratemporalno ter intertemporalno pravičnostjo.* Prva se nanaša na odnos med sočasno živečimi generacijami, druga pa na odnos med sedanjimi in prihodnjimi generacijami. Na tem mestu se poraja vprašanje, kako dolgo prihodnost je potrebno pri tem upoštevati, ter tudi vprašanje, kakšno odgovornost do prihodnjih generacij nosijo današnje generacije. Veliko pozornosti se posveča tudi naravi odnosa med današnjimi generacijami in generacijami prihodnosti, ki so neposredno eksistenčno odvisne od generativnih odločitev današnjih. V zvezi s tem vidikom obstaja predlog o razširitvi upoštevanja nasledstva najmanj treh generacij (Laslett: »trojni medgeneracijski dogovor«).

Medgeneracijski dogovor

13.52 Medgeneracijski dogovor je metaforični opis javnega pokojninskega sistema »plačila ob odhodu«, po katerem trenutno zaposlena generacija plačuje pokojnino upokojeni generaciji s pomočjo svojih lastnih pokojninskih prispevkov. Na tem mestu lahko omenimo tudi državni koncept generacijskega blagostanja. Zaradi demografskih sprememb je ta dobro uveljavljeni sistem na preizkušnji, kar postavlja pod vprašaj nadaljevanje tovrstnega generacijskega kapitala.

Človeška kapaciteta («Humanvermögen»)

13.53 Človeška kapaciteta je pojem, ki se nanaša na posredovanje in generativnost kompetenc, potrebnih za življenje. Življenjske kompetence pomenijo sposobnost posameznika, da se dobro znajde v socialnem svetu in da je sposoben učinkovite interakcije z drugimi posamezniki. Morda je najprimernejši izraz za to *vitalna kapaciteta.* V širšem pomenu besede se izraz nanaša tudi na znanje in sposobnosti, potrebne za učinkovito delo, torej *delovna kapaciteta.* Obe vrsti človeške kapacitete sta predpogoj za katerokoli ekonomsko, socialno in kulturno interakcijo v določeni družbi. Dvoumnost (nemškega) izraza *»Vermögen«*[3] ima pri tem svoj namen. Namreč, izraz

[3] Slovensko bi oba pomena lahko prevedli kot »kapaciteta« ali »kapital«.

»kapaciteta« za določeno stvar se lahko nanaša bodisi na sposobnosti in znanje, bodisi na materialni vidik. Obe vrsti sta tudi medsebojno povezani.

Medgeneracijska politika

13.54 Pojem medgeneracijske politike v drugem pomenu besede izvira iz zavedanja, kako pomembna je družbena organizacija področja medgeneracijskih odnosov. Pri tem ločimo implicitno in eksplicitno medgeneracijsko politiko.

13.55 Glede na trenutno stanje na področju preučevanja socialno politične prakse, predlagamo naslednjo ***tezo***: *Medgeneracijska politika odseva trnutna prizadevanja v zvezi z medgeneracijsko pravičnostjo, tako s strani vladnih, kot tudi s strani nevladnih institucij, ki so odgovorne za porazdeljevanje resursov med generacijami.* Predlagamo dve definiciji medgeneracijske politike.

13.56 Opredelitev pojma medgeneracijska politika: *Medgeneracijska politika vključuje vsa prizadevanja po institucionalizaciji individualnih in kolektivnih medgeneracijskih odnosov v javnem in zasebnem sektorju. Potrebno je tudi razjasniti, do kakšne mere naj bodo pri tem namerno ali nenamerno vključena politična merila drugih področij.*

13.57 Programska medgeneracijska politika: *Oblikovanje medgeneracijske politike je utemeljeno na uveljavljenih družbenih razmerah, ki omogočajo oblikovanje zasebnih in javnih medgeneracijskih odnosov, tako v sedanjosti kot v prihodnosti, na način, ki zagotavlja razvoj odgovorne in v skupnost orienterane osebnosti na eni strani in družbeni napredek na drugi strani.*

13.58 Naraščajoča pomembnost aplikacije medgeneracijske politike vključuje projekte, ki bi jim lahko rekli *medgeneracijski dialog.* Pripadniki dveh ali več starostnih skupin, ki predstavljajo različne generacije, se vključujejo v skupne dejavnosti in v projekte, ki so koristni za splošno dobro. Ob tem je veliko sodelujočih resno motiviranih za razvoj. Glede na predpostavko, da je proces učenja (»generativna socializacija«) specifična značilnost medgeneracijskih odnosov, lahko te dejavnosti vidimo kot edukativne projekte. Te dejavnosti postanejo politično pomembne zato, ker se pogosto opirajo na civilno iniciativo. Če civilni iniciativi uspe pridobiti podporo države, pa je ta večinoma zgolj postranske narave.

Diagram integrirane medgeneracijske politike

13.59 Spodnji diagram je povzetek medgeneracijske politike, pri katerem je bistvenega pomena vzpostavitev liberalnih in odprtih družbenih pogojev. Tovrstni pogoji namreč ustvarjajo temelje za razvoj posameznikov v smeri avtonomnih ter v skupnost orientiranih osebnosti. S tem so seveda povezani tudi drugi socialno politični argumenti, ki so prav tako ključni za omenjeni razvoj osebnosti. Ti pogoji zahtevajo kontinuirano refleksijo dejanske in željene družbene dinamike. Ker se nanašajo na razvoj »celostne osebnosti«, je potrebno narediti povzetek vseh vladnih in nevladnih organizacij, katerih delovanje je neposredno ali posredno povezano z ureditvijo medgeneracijskih odnosov na strukturno institucionalni ravni. V diagram so vključeni specifični normativni argumenti, ki so notranje povezani z bolj splošnimi argumenti (puščice). Gre za prikaz, ki

ponazarja intenzivno ter aktivno medsebojno sodelovanje deležnikov in ne zgolj njihovo koordinacijo za doseganje nekih splošnih skupnih ciljev. Tako sodelovanje zahteva socialno ustvarjalno spoprijemanje s produktivno napetostjo, socialno neenakostjo in različnimi interesi. Na ta način je ustrezno konceptualizirana integralna medgeneracijska politika pomemben kazalec smeri za splošno družbeno politiko.

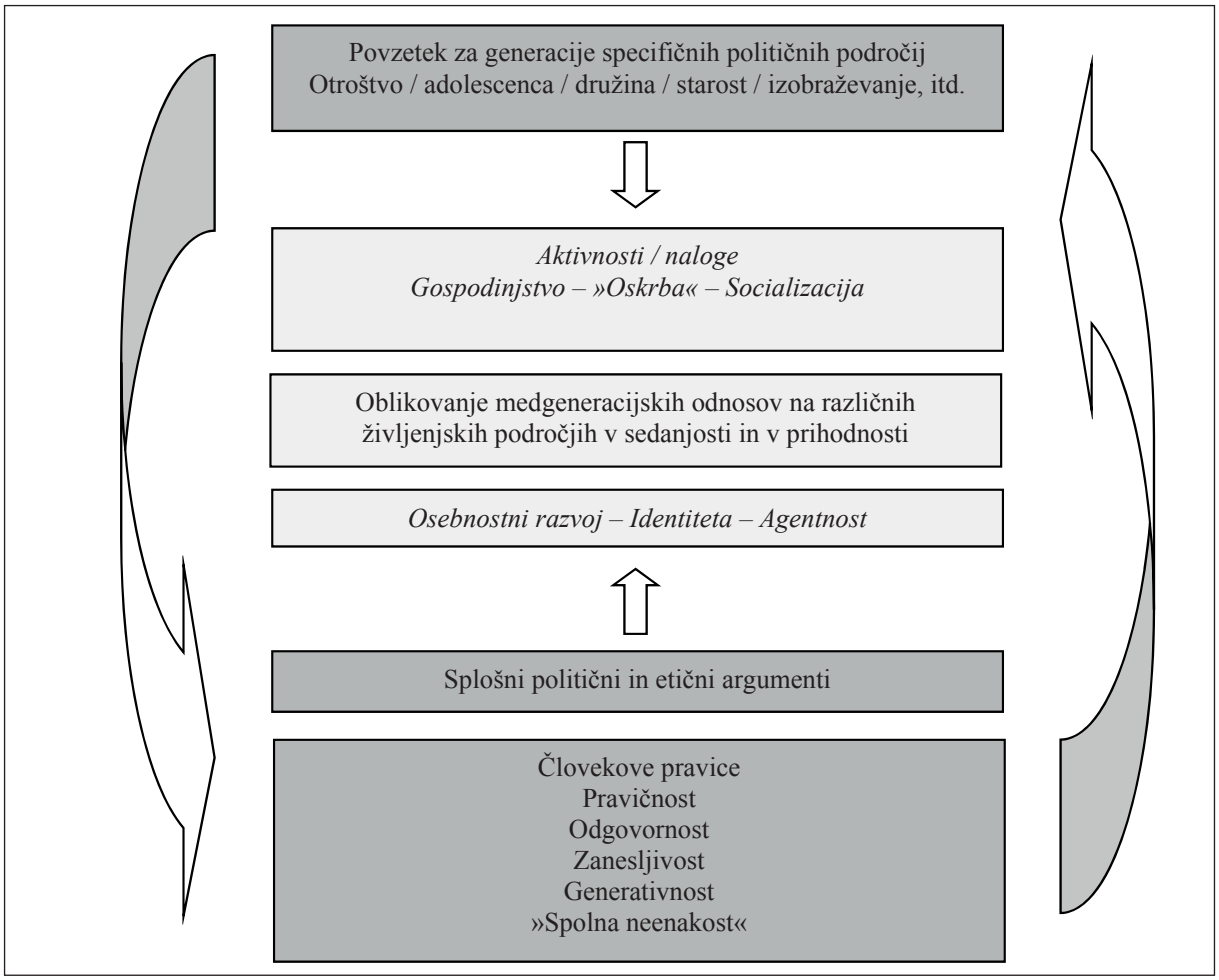

Pregled

13.60 »Generacije so preštete in zabeležene« (S. Weigel). Zaradi prisotnosti različnih dejstev, povezanih s pojmoma generacij in medgeneracijskih odnosov, je potreben interdisciplinaren pristop. Multidisiplinarnost je namreč tista, ki omogoča povezovanje teorije, prakse in oblikovanje politike. Pomembno je, da pri tem povezovanju uporabimo različne metode raziskovanja in prenosa znanja. Da bi teorijo, prakso in politiko lahko ustrezno in natančno razložili, potrebujemo poseben »kompendij«. Vsekakor naš osnutek nudi prikaz o izjemni zanimivosti »medgeneracijskih polemik« iz akademskega vidika, ter tudi o pomembnosti tega področja v praksi.